

Nr 42

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar, m. m.; given Stockholms slott den 16 december 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar; samt
- 2) förordning om ändring i förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att bestämmelserna om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar och om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg, vilka bestämmelser gäller t. o. m. 1956 års taxering, skall tillämpas jämväl vid taxering åren 1957—1959.

Samtidigt föreslås vissa jämkningar i de nuvarande bestämmelserna om fonderna för att bringa dessa bestämmelser i bättre överensstämmelse med de år 1955 antagna nya reglerna för företagsbeskattningen. Sålunda föreslås, i syfte att förhindra att avdragsreglerna utnyttjas dubbelt, att i det fall, då inventarier förlorats eller fartyg avyttrats och den skattskyldige åtnjutit en extra avskrivning motsvarande försäkringsersättningen eller försäljningssumman, avdraget för avsättning till investeringsfond skall minskas med det belopp varmed inventariebeståndets bokförda värde nedbringats genom den extra avskrivningen.

Beträffande förordningen om särskilda fartygsfonder föreslås därjämte vissa ändringar i syfte att vinna en smidigare tillämpning. För att underlätta finansieringen av ersättningsfartyg föreslås sålunda bl. a., att länsstyrelsen redan under det beskattningsår, då nytt fartyg anskaffas, skall äga återställa den garantiförbindelse som den skattskyldige enligt förordningens bestämmelser skall lämna såsom säkerhet för det skattebelopp som debiteras om någon ersättningsanskaffning inte kommer till stånd. Har skattskyldig tecknat kontrakt om nybyggnad av fartyg, skall länsstyrelsen kunna förordna om nedsättning av garantibeloppet i den mån likvid erlagges enligt kontraktet. Vidare föreslås bestämmelser av innebörd att, då fondavsättning delvis återföres till beskattning, garantiförbindelse inte får tagas i anspråk för sitt ändamål för ett större belopp än halva den återförda fondavsättningen.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 11 maj 1951
(nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investerings-
fonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar**

Härigenom förordnas, att 1 och 2 §§ förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1951—1953, äger skattskyldig njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier *eller för tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen*, som den skattskyldige åtnjuter på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1951—1959, äger skattskyldig njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar.

2 §.

Avdrag enligt 1 § *för avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier* må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som den skattskyldige åtnjuter på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning. *Har den skattskyldige på grund av den åtnjutna*

¹ Jfr förordningen den 20 februari 1953, nr 50, om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 maj 1951, nr 230.

(Nuvarande lydelse)

Såvitt angår tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, må avdraget icke heller överstiga ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Vid beräkning av den dolda reserven må, om prisstegring å lagret ägt rum under beskattningsåret, lagret vid beskattningsårets ingång upptagas till återanskaffningsvärdet vid beskattningsårets utgång.

(Föreslagen lydelse)

ersättningen erhållit högre avdrag för avskrivning å inventarier än som eljest skulle hava ifrågakommit, skall dock iakttagas att avdraget för avsättning till investeringsfond skall i motsvarande mån jämkas.

Avdrag enligt 1 § för avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelsen, som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av hans åtgöranden oberoende anledning. Avdraget må icke heller överstiga ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Vid beräkning av den dolda reserven må, om prisstegring å lagret ägt rum under beskattningsåret, lagret vid beskattningsårets ingång upptagas till återanskaffningsvärdet vid beskattningsårets utgång.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att 2 § i dess äldre lydelse fortfarande skall äga tillämpning beträffande 1956 års taxering och beträffande eftertaxering för år 1956 eller tidigare år.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 20 februari 1953 (nr 50) om fortsatt tillämpning av förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar.

Förslag

till

**förordning om ändring i förordningen den 19 februari 1954
(nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg**

Härigenom förordnas, att 1, 2, 4 och 12 §§ förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt för de beskattningsår, beträffande vilka taxering verkställs av beskattningsnämnd i första instans åren 1954—1956, må avdrag åtnjutas i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som avsatts till särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg. Den, som enligt lag är bokföringsskyldig, skall därvid av årsvinsten ha gjort en motsvarande avsättning i räkenskaperna för beskattningsåret.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må för visst beskattningsår icke överstiga vare sig dubbla det belopp, för vilket ställts garanti som i nästföljande stycke sägs, eller det belopp, varmed ersättning för avyttrat fartyg, som utgjort tillgång för stadigvarande bruk i rörelsen, ingår i den skattepliktiga intäkten av rörelsen för beskattningsåret.

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt för de beskattningsår, beträffande vilka taxering verkställs av beskattningsnämnd i första instans åren 1954—1959, må avdrag åtnjutas i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som avsatts till särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg. Den, som enligt lag är bokföringsskyldig, skall därvid av årsvinsten ha gjort en motsvarande avsättning i räkenskaperna för beskattningsåret.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må, där ej annat följer av medgivande enligt 4 § tredje stycket, för visst beskattningsår icke överstiga dubbla det belopp, för vilket ställts garanti som i nästföljande stycke sägs. Avdraget må ej heller överstiga det belopp, varmed ersättning för avyttrat fartyg, som utgjort tillgång för stadigvarande bruk i rörelsen, ingår i den skattepliktiga intäkten av rörelsen för beskattningsåret. Har den skattskyldige i anledning av ersättningen erhållit högre avdrag för avskrivning å inventarier än som eljest skulle ha ifrågakom-

(Nuvarande lydelse)

Det åligger länsstyrelse, till vilken garantiförbindelse överlämnats, att tillse att densamma i förekommande fall blir för sitt ändamål utnyttjad. När garantiförbindelsen icke längre erfordras, skall densamma återställas.

(Föreslagen lydelse)

förbindelsen återställas, om den skattskyldige till länsstyrelsen överlämnar ny garantiförbindelse, lydande å belopp som motsvarar lägst hälften av vad som beräknas kvarstå å investeringsfonden, sedan denna tagits i anspråk för avskrivning å fartyget.

Det åligger länsstyrelse, till vilken garantiförbindelse överlämnats, att tillse att densamma i förekommande fall blir för sitt ändamål utnyttjad. *Förbindelsen må dock icke tagas i anspråk för ett större belopp än som motsvarar hälften av till beskattning återförd fondavsättning.* När garantiförbindelsen icke längre erfordras, skall densamma återställas.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att 2 § första stycket tredje punkten skall tillämpas först vid 1957 års taxering.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 de-
cember 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *fortsatt tillämpning av gällande provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar samt om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg, m. m.* och anför därvid följande.

Gällande bestämmelser m. m. Bestämmelser om avsättning till investeringsfonder har meddelats i förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Enligt denna medges rätt till avdrag vid taxeringen till kommunal och statlig inkomstskatt för avsättningar till vissa angivna investeringsfonder. Dessa bestämmelser, som är av permanent karaktär, har tillkommit i syfte att befordra konjunkturutjämningen.

Vid sidan härav finns vissa provisoriska bestämmelser avseende dels investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier eller lagertillgångar (s. k. eldsvådefonder) och dels investeringsfonder för ersättande av avyttrat fartyg (s. k. fartygsfonder).

Bestämmelser om eldsvådefonder har upptagits i *förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar*. Syftet med denna lagstiftning är att bereda möjlighet till uppskov viss tid med beskattningen av medel, som erhålles såsom försäkringsersättning eller liknande i samband med förlust av inventarier och lager. Med uppskovet kan förhindras, att en betydande del av dessa medel konsumeras av skatter; under uppskovstiden kan ersättningsanskaffning verkställas.

Enligt sistnämnda förordning äger skattskyldig fysisk eller juridisk person vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt njuta avdrag för belopp, som av årsvinsten avsättes till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade la-

gertillgångar. Förlusten skall ha uppstått på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning. Avdrag enligt förordningen kunde ursprungligen medgivas vid taxering, som verkställdes åren 1951—1953. Genom förordningen den 20 februari 1953, nr 50, har förordnats att bestämmelserna i 1951 års förordning skall äga tillämpning jämväl vid taxering, som verkställs åren 1954—1956.

Beträffande avdragets storlek har meddelats vissa spärregler. Avdraget får sålunda för visst beskattningsår inte överstiga beloppet av den i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för inventarier eller lagertillgångar, vilken den skattskyldige åtnjutit på grund av det statliga förfogandet, eldsvådan etc.

Ytterligare en spärr finns såvitt angår lagertillgångar, i det att avdraget inte må överstiga ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Vid beräkning av den dolda reserven må, om prisstegring å lagret ägt rum under beskattningsåret, lagret vid beskattningsårets ingång upptagas till återanskaffningsvärdet vid beskattningsårets utgång.

Särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier må tagas i anspråk för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret. Särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar får tagas i anspråk för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar, i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under året. Något särskilt medgivande av myndighet e. d. erfordras inte för att fonderna skall få tagas i anspråk.

Återföring till beskattning av till investeringsfond avsatta medel skall ske dels om den skattskyldige tagit fonden i anspråk för annat ändamål än som avsetts vid avsättningen, dels om den skattskyldige trätt i likvidation och dels om de avsatta medlen inte tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum.

Bestämmelser om s. k. fartygsfonder har upptagits i *förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg*. Denna lagstiftning, som inte har föregåtts av några liknande regler, har tillkommit mot följande bakgrund. Vad som erhålles vid försäljning av fartyg, som utgör tillgång i förvärvskällan rörelse, måste helt eller delvis upptagas såsom intäkt av rörelse för det beskattningsår, då försäljningen skett. Har ersättningsanskaffning inte ägt rum under samma år, i följd varav mot det framkomna skattepliktiga beloppet inte kan göras någon avskrivning å nyförvärvat fartyg, kan beskattningseffekten bli sådan att den avsedda framtida ersättningsanskaffningen försvåras. Genom 1954 års lagstiftning om fartygsfonder har skapats möjlighet för skattskyldig att genom avsättning till sådan fond er-

hålla uppskov viss tid med beskattningen av ersättningen för avyttrat fartyg just för att underlätta en ersättningsanskaffning under samma tid.

Ehuru ifrågavarande lagstiftning tillkommit närmast med hänsyn till de för rederinäringen föreliggande speciella förhållandena, har den utformats så att beskattningsansåndet kan utnyttjas av varje rörelseidkare, som avyttrat till rörelsen hörande fartyg, sålunda även t. ex. fiskare. Genom förevarande förordning öppnades möjlighet till avdrag för fondavsättning vid taxeringarna åren 1954—1956.

För att förhindra att bestämmelserna utnyttjas i skatteundandragande syfte eller eljest åsamkar det allmänna skatteförluster kräves för avdragsrätt, att den skattskyldige ställt bankgaranti för det skattebelopp, som debiteras, om någon ersättningsanskaffning inte kommer till stånd under ansåndsliden. Detta skattebelopp har, beräknat efter schablonmässiga grunder, ansetts motsvara halva det avsatta beloppet. Bankgarantin skall följaktligen uppgå till ett belopp som motsvarar halva fondavsättningen.

Beträffande avdragsrättens storlek har vissa begränsningsregler uppställts. Avdraget får sålunda för visst beskattningsår inte överstiga det belopp, varmed ersättning för avyttrat fartyg, som utgjort tillgång för stadigvarande bruk i rörelsen, ingår i den skattepliktiga intäkten av rörelsen för beskattningsåret. I motsats till vad som gäller enligt förordningen om eldsvådefonder får avsättning ej ske för vad som av ersättningen kan vara att hänföra till realisationsvinst. Vidare gäller som nyss nämnts att avdrag för fondavsättning inte får överstiga dubbla det belopp, för vilket ställts bankgaranti.

Investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg må tagas i anspråk för avskrivning av fartyg som anskaffats under beskattningsåret. Då ersättningsanskaffningen sker, anses det nya fartyget i beskattningsavseende avskrivet med belopp motsvarande de ianspråktaga fondmedlen.

Återföring till beskattning av till investeringsfond avsatta medel, jämte på visst sätt beräknad ränta, skall ske dels om den skattskyldige kunnat taga investeringsfond i anspråk men underlåtit detta, dels om de avsatta medlen inte tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, dels om den skattskyldige tagit investeringsfond i anspråk för annat ändamål än som avses med avsättningen, dels om den skattskyldige trätt i likvidation eller upplösts genom fusion dels ock om oskiftat dödsbo som har fondavsättning skiftas.

Det åligger länsstyrelse, till vilken garantiförbindelse överlämnats, att tillse att densamma i förekommande fall utnyttjas för sitt ändamål samt att garantiförbindelsen återställs, när den inte längre erfordras.

I detta sammanhang må erinras om att vissa speciella bestämmelser i kommunalskattelagen medger visst rådrum med beskattningen av ersättning i samband med förlisning och liknande.

Enligt 28 § 2 mom. kommunalskattelagen får sålunda ersättning, som uppburits vid förlust av fartyg, av den skattskyldige fritt fördelas till beskattning på högst tre år. Enligt tredje stycket punkt 4 av anvisningarna till 29 § samma lag får i det fall tillgångar, anskaffade före det aktuella räkenskapsårets ingång, avyttrats eller förlorats, därvid försäkringsersättning avtalats, med tillämpning av den s. k. nettometoden en extra avskrivning göras med ett belopp motsvarande försäljningssumman eller försäkringsersättningen. Även i fråga om varulager föreligger möjlighet att i vissa fall uppskjuta beskattningen av försäkringsersättningar. I vissa fall av lagerminskning får nämligen enligt sjätte stycket punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen avsättning ske till lagerregleringskonto fr. o. m. 1957 års taxering.

Vidare må erinras om att företagsbeskattningskommittén, ehuru den inte i sitt betänkande (SOU 1954: 19) till behandling upptagit förordningarna om eldsvådedefonder och fartygsfonder, likväl som sin mening uttalat att goda skäl torde kunna åberopas för att inarbeta båda författningarna i den permanenta lagstiftningen. Frågan härom ansågs emellertid böra upptagas till närmare prövning i ett senare sammanhang därvid författningarna tillika torde behöva göras till föremål för den översyn som betingades av efter hand vunna erfarenheter.

I anledning av i ämnet väckta motioner vid 1955 års vårriksdag förklarade sig bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 45, under hänvisning till att de båda förordningarna om speciella investeringsfonder torde böra över ses, inte vara berett att förorda, att riksdagen omedelbart antog de båda författningarna såsom permanenta. Utskottet förutsatte emellertid att den erforderliga översynen om möjligt verkställdes inom sådan tid att förslag om permanent lagstiftning i förevarande hänseende kunde föreläggas redan 1956 års riksdag.

I detta sammanhang torde slutligen få omnämnas att från finansdepartementets sida under hand inhämtats yttranden från vissa länsstyrelser, allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden och bl. a. företrädare för bankväsendet samt rederi- och sjöfartsnäringen rörande vunna erfarenheter vid tillämpningen av de särskilda investeringsfonderna. I yttrandena framhålls genomgående att behov alltjämt torde föreligga av möjligheter i avsedda fall att göra avsättning till särskilda investeringsfonder. I åtskilliga yttranden uttalas önskvärdheten av att bestämmelserna i ämnet gives permanent karaktär, vilket ifrågasättes böra ske antingen genom att bestämmelserna inarbetas i kommunalskattelagen eller i förordningen om konjunkturinvesteringsfonder eller att de gällande förordningarna om särskilda investeringsfonder kvarstår oförändrade men utan begränsad giltighetstid. Av yttrandena framgår att i vissa detaljhänseenden förtydliganden av eller ändringar i författningstexten är påkallade. Hithörande spörsmål behandlas i det följande.

Departementschefen. Bestämmelser rörande avsättning till s. k. eldsvådefonder tillkom såsom ett provisorium i anledning av de under krigs- och efterkrigsförhållandena rådande svårigheterna att ersätta förlorade maskiner och lagertillgångar. Sedan möjligheterna att återanskaffa förlorade maskiner och lagertillgångar blev normala, visade sig emellertid behov allttjämt föreligga av särskilda regler, som möjliggjorde skattefria fondavsättningar vid eldsvåda och liknande händelser. I avbidan på en definitiv reglering av hithörande spörsmål har de tillfälliga bestämmelserna rörande skattefria avsättningar till ifrågavarande fonder därför förlänats fortsatt giltighet efterhand. Enligt de senast meddelade bestämmelserna får såsom redan nämnts avsättning till dylika fonder ske till och med det beskattningsår, för vilket taxering äger rum år 1956. Anledningen till att förordningen om särskilda fartygsfonder gavs motsvarande giltighetstid var bl. a., att de båda förordningarna reglerade likartade spörsmål och även i övrigt hade nära samband med varandra.

Även om 1955 års lagstiftning om konjunkturinvesteringsfonder medger större avsättningsmöjligheter och ett friare ianspråktagande av fondmedlen än den tidigare lagstiftningen i ämnet av år 1947, kan förefintliga avsättningsmöjligheter inte anses ersätta bestämmelser av den innebörd som innehålles i förordningarna om eldsvådefonder och särskilda fartygsfonder. Härutinnan synes samma bedömande böra göras som efter tillkomsten av 1947 års lagstiftning om investeringsfonder, då behov av särskilda bestämmelser om eldsvådefonder allttjämt ansågs föreligga.

De år 1955 antagna bestämmelserna i kommunalskattelagen om avskrivning och lagervärdering tillgodoser i viss mån vad man velat vinna genom bestämmelserna om eldsvådefonder och särskilda fartygsfonder. Vad angår maskiner och andra inventarier — alltså även fartyg — kan skattskyldig sålunda med tillämpning av bestämmelserna om nettometoden undvika beskattning av intäkt i anledning av förlust eller försäljning av sådana tillgångar genom att göra en särskild avskrivning med belopp motsvarande den uppburna ersättningen. Möjligheten att utnyttja nettometoden är emellertid begränsad. Härför förutsättes bl. a. att den skattskyldige har utnyttjat avskrivningsunderlag, varå den extra avskrivningen kan ske. Detta är inte fallet beträffande exempelvis s. k. enbåtsrederier i vidare mån än de kunnat ordna ersättningsanskaffningen under samma år som förlusten eller försäljningen av det äldre fartyget skett. Av det sagda torde framgå att behov allttjämt föreligger av bestämmelser rörande eldsvådefonder för inventarier samt särskilda fartygsfonder.

Vad angår varulager kan det synas vara i viss mån tveksamt, huruvida behov av särskilda bestämmelser rörande uppskov med beskattningen av ersättning för förlorade lagertillgångar föreligger, sedan avdragsrätt för avsättning till lagerregleringskonto införts från och med 1957 års taxering. Det torde emellertid inte vara möjligt att taga definitiv ställning till denna fråga, förrän erfarenhet vunnits av tillämpningen av de nya reglerna för varula-

gervärderingen. En lagstiftning om eldsvådedefonder för lagertillgångar synes sålunda tills vidare icke kunna undvaras, men den bör å andra sidan endast ha provisorisk karaktär.

Detta synes vidare, om hänsyn tages till det nära samband som råder såväl mellan de båda formerna av eldsvådedefonder inbördes som mellan dessa fonder och de särskilda fartygsfonderna, böra medföra att frågan om en permanent lagstiftning på förevarande områden i sin helhet skjutes på framtiden för att kunna göras till föremål för ett samlat övervägande. Till förmån för ett sådant ställningstagande kan även anföras att vid en permanent lagstiftning det torde få anses önskvärt att i möjlig mån anpassa bestämmelserna till de efter 1955 års reform gällande reglerna för företagsbeskattningen. En sådan anpassning synes inte lämpligen böra ske, förrän nyssnämnda bestämmelser varit i tillämpning någon tid. Det måste också anses önskvärt att, innan en permanent lagstiftning genomföres, erhålla ytterligare erfarenheter från tillämpningen av förordningen om särskilda fartygsfonder, vilken i flera hänseenden innebär en nyhet i vår skattelagstiftning.

Med åberopande av det anförda förordar jag att 1951 års lagstiftning om eldsvådedefonder och 1954 års lagstiftning om särskilda fartygsfonder gives fortsatt giltighet under ytterligare tre år.

Nyss har framhållits att en anpassning av bestämmelserna om eldsvådedefonder och fartygsfonder till de år 1955 antagna nya reglerna för företagsbeskattningen i huvudsak bör anstå till dess frågan om permanenta regler rörande ifrågavarande fonder upptages. Vissa hithörande spörsmål synes emellertid vara av den art att de bör prövas redan i detta sammanhang. I förordningen om särskilda fartygsfonder torde även av andra skäl några ändringar böra företas.

Vad först angår eldsvådedefonderna får jag erinra om att enligt reglerna för den räkenskapsenliga avskrivningen får, om försäkringsersättning har erhållits för förlorade inventarier, särskilt avdrag för avskrivning med tillämpning av nettometoden åtnjutas med belopp, motsvarande den uppkomna intäkten. Avdrag för avsättning till eldsvådedefond för inventarier förutsätter å andra sidan endast att avdraget för visst beskattningsår inte överstiger ett belopp, motsvarande den i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättningen för förlorade inventarier. Bestämmelsernas ordalydelse synes sålunda möjliggöra att i det fall, då nettometoden tillämpats, avdrag tillika får ske för avsättning till eldsvådedefond. Ett sådant utnyttjande av reglerna är självfallet inte godtagbart. Har särskilt avdrag enligt nettometoden beviljats, bör följderna härav bli en reducering av det belopp för vilket avdrag för fondavsättning medges. Skäl att nedsätta sistnämnda avdrag föreligger emellertid inte med mindre den särskilda avskrivningen enligt nettometoden medfört att vid inkomsttaxeringen godkänts ett lägre bokfört värde å den skattskyldiges hela inventariebestånd än vad eljest kunnat ske enligt reglerna för den räkenskapsenliga avskrivningen. Följande exempel må belysa innebörden av det sagda.

Vid beskattningsårets ingång är inventariebeståndets bokförda värde 100 000 kronor. Under året åtnjutes ersättning för förlorade inventarier med 40 000 kronor. Någon nyanskaffning sker inte under beskattningsåret. Det förutsättes vidare, att avskrivning enligt andra stycket av punkt 4 anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (huvudregeln) utnyttjas helt samt att avskrivning enligt sjätte stycket av samma punkt (kompletteringsregeln) får ske med 50 000 kronor.

Om nettometoden inte utnyttjas, får avskrivning ske enligt följande.

	Huvudregeln	Kompletteringsregeln
Ingående bokfört värde	100 000	
Avskrivning	30 000	50 000
Lägsta tillåtna bokförda värde vid beskattnings- årets utgång	70 000	50 000

Utnyttjas nettometoden blir lägsta tillåtna bokförda värdet å inventariebeståndet i den utgående balansräkningen [70 % av (100 000 — 40 000) =] 42 000 kronor enligt huvudregeln. Effekten av nettometoden blir alltså i det valda exemplet att det vid taxeringen godtagbara lägsta värdet å inventariebeståndet nedgår med (70 000 — 42 000 =) 28 000 kronor. Då emellertid den skattskyldige enligt kompletteringsregeln ägt bokföra inventariebeståndet vid beskattningsårets utgång till lägst 50 000 kronor, uppgår den verkliga fördelen av nettometoden till endast (50 000 — 42 000 =) 8 000 kronor. Den eljest avdragsgilla fondavsättningen, 40 000 kronor, bör därför, om man vill förhindra att dubbelt avdrag åtnjutes, nedsättas med 8 000 kronor. Hade den skattskyldige i exemplet inte helt utnyttjat nettometoden utan nöjt sig med att skriva ner inventariebeståndet till exempelvis 45 000 kronor, skall fondavsättningen nedsättas med (50 000 — 45 000 =) 5 000 kronor.

Jag förordar att bestämmelser av nyss angiven innebörd intages i 2 § av 1951 års förordning. I anslutning härtill torde få anmärkas att nettometoden lagfästs endast vid den räkenskapsenliga avskrivningen. Skulle emellertid i praxis nettometoden tillåtas även vid planenlig avskrivning, bör enligt min mening det av mig förordade stadgandet i 2 § 1951 års förordning vinna analog tillämpning.

Såvitt angår eldsvådefond för lagertillgångar får avdrag för fondavsättning enligt nu gällande bestämmelser inte överstiga — förutom den i den skattepliktiga inkomsten ingående ersättningen för förlorade lagertillgångar — ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv i varulagret under beskattningsåret. Efter tillkomsten av bestämmelser som möjliggör avsättning till lagerregleringskonto, vilka bestämmelser som förut nämnts får tillämpas första gången vid 1957 års taxering, synes i dold reserv i lagret vid beskattningsårets utgång böra inräknas även under samma år godkänd avsättning till lagerregleringskonto. Den dolda reserven i sagda lager blir med andra ord summan av värdet av lagret vid beskattningsårets utgång

och godkänd avsättning till lagerregleringskonto. Någon författningsmässig reglering av på vilket sätt dold reserv i angivet fall skall beräknas synes inte erforderligt. Jag förutsätter emellertid att av de formulär rörande fondavsättning, som skattskyldig har att föga till sin självdeklaration, i fortsättningen skall framgå hur dold reserv beräknas, då avsättning till lagerregleringskonto godkänts vid taxeringen.

Slutligen vill jag i detta sammanhang anmärka att förordningens bestämmelser torde få anses innebära, att ersättning för förlorade inventarier berättigar till avdrag allenast för avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier och att ersättning för lagertillgångar berättigar till avdrag endast för avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade lagertillgångar. Då emellertid bestämmelsernas avfattning synes kunna ge utrymme för viss tvekan på denna punkt, förordar jag att 2 § omredigeras så, att den avsedda innebörden tydligt framträder.

Jag övergår härnäst till att behandla vissa spörsmål avseende reglerna för de särskilda fartygsfonderna.

Vad i det föregående anförts rörande möjligheten att samtidigt åtnjuta dels särskilt avdrag för avskrivning med tillämpning av nettometoden och dels avdrag för avsättning till eldsvådefond för inventarier äger giltighet jämväl i avseende å de särskilda fartygsfonderna. På förut anförda skäl förordar jag därför att i 2 § sistnämnda förordning införes ett stadgande av samma innebörd som förut föreslagits beträffande 2 § förordningen om eldsvådefonder.

I andra stycket av 4 § förordningen om särskilda fartygsfonder har föreskrivits att, om skattskyldig under det år, då försäljning sker, anskaffar annat fartyg, vinsten i första hand skall användas för avskrivning av detta fartyg. Därvid skall så anses som om avsättning till investeringsfond verkställt, varefter medlen omedelbart tagits i anspråk för sitt ändamål. Någon garantiförbindelse behöver i dylikt fall inte avlämnas.

Förutsättning enligt den nu gällande ordningen för att garantiförbindelse ej skall behöva avlämnas är alltså, att försäljning av fartyg och ersättningsanskaffning skett under samma beskattningsår. Erfarenheten har emellertid visat, att det skulle vara önskvärt att kunna efterge kravet på garantiförbindelse även i vissa fall, då fartygsleveransen fördröjts så att det nya fartyget levereras först efter utgången av ifrågavarande beskattningsår. För att undgå att intäkten av försäljningen beskattas måste visserligen den skattskyldige i dylikt fall göra fondavsättning under det beskattningsår, då fartyg försålts. Har emellertid det nya fartyget levererats innan taxeringen för nämnda beskattningsår sker, föreligger möjlighet att i samband med prövning av yrkandet om avdrag för fondavsättningen konstatera, att ersättningsfartyg anskaffats och att sålunda den gjorda fondavsättningen kan tagas i anspråk för sitt ändamål. Med hänsyn till det nära samband i tiden mellan fondavsättning och fondmedlens ianspråktagande som i sådant fall

föreligger, bör enligt min mening kravet på garantiförbindelse på framställning av den skattskyldige kunna eftergivnas eller, om fondavsättningen inte helt konsumerats, nedsättas. En prövning synes alltså erforderlig och denna bör lämpligen ankomma på länsstyrelsen. Som allmän regel synes därvid böra gälla att kravet på garantiförbindelse i fall, varom nu är fråga, må eftergivnas, därest länsstyrelsen på grund av sin kännedom om den skattskyldige och övriga föreliggande omständigheter har anledning antaga att eftergivande av säkerheten inte skulle åsamka det allmänna skatteför-luster.

För att undvika osäkerhet i tillämpningen bör möjligheten att efterge kravet på garantiförbindelse begränsas till sådana fall, där ersättningsfartyget levererats före en viss dag under det taxeringsår, då taxering i första instans skall ske för det beskattningsår under vilket fartyg försålts. Jag förordar att gränsen sättes vid den 1 april under taxeringsåret. Om den skattskyldiges räkenskapsår avslutas t. ex. den 5 mars 1956, skall taxering i första instans för detta räkenskapsår ske under 1957. Eftergift kan sålunda ske om ersättningsfartyget levereras före den 1 april 1957. Har i stället räkenskapsåret avslutats den 1 februari 1956, skall taxeringen äga rum samma år. Det föreslagna stadgandet blir i så fall tillämpligt endast under förutsättning att ersättningsfartyget levereras före den 1 april samma år.

Garantiförbindelsen tjänar enligt 2 § det ändamålet, att banken intill an-givet belopp svarar för den kvarstående eller tillkommande skatt, som den skattskyldige må ha att erlægga för beskattningsår under vilket fondmedel, vilka icke använts för sitt ändamål, återförts till beskattning. Enligt 4 § i förordningen må investeringsfond tagas i anspråk för avskrivning å under beskattningsåret anskaffat fartyg. Vidare gäller enligt 12 § att, då fondavsättningen i sin helhet tagits i anspråk för sitt ändamål, garantiförbindelsen skall återställas.

Det har yppats tvekan om innebörden av det sagda är, att ianspråktagande av investeringsfond har skett redan när ett ersättningsfartyg anskaffats och — såvitt angår bokföringskyldig — avskrivning skett i den löpande bokföringen, eller om ianspråktagandet skall anses ha skett först när fondmedlen i fastställt bokslut tagits i anspråk för avskrivning å ersättningsfartyg. Frågeställningen är med andra ord, huruvida garantiförbindelsen kan återställas redan under det beskattningsår, då ersättningsfartyg anskaffats, eller om så kan ske, först sedan det vid den skattskyldiges taxering konstaterats, att de avsatta fondmedlen tagits i anspråk i enlighet med förordningens bestämmelser.

Ifrågavarande spörsmål har betydelse i sådana inte ovanliga fall, då garantiförbindelse kunnat erhållas endast genom att likviden för det avytt-rade fartyget deponerats hos vederbörande bank såsom säkerhet. Erfarenheten har visat att bankerna gått med på att lösgöra depositionen endast i samband med att garantiförbindelsen återställes. Härav följer att, därest förbindelsen inte skulle kunna återställas förrän taxeringen avslutats för det beskattningsår under vilket ersättningsfartyg anskaffats, svårigheter

skulle kunna uppstå för den skattskyldige att finansiera anskaffningen. I praxis synes även ha förekommit, att förbindelsen återställts till den skattskyldige redan under beskattningsåret. Förutsättning för sådant medgivande synes ha varit, förutom att fråga varit om en trovärdig skattskyldig, att denne i avgiven förklaring förbundit sig att taga investeringsfonden i anspråk för avskrivning å fartyget.

För egen del finner jag, att ändamålet med förordningen skulle vara i viss mån förfelat, därest medel, som deponerats som säkerhet för garantiförbindelse, inte kunde frigöras redan i samband med anskaffning av nytt fartyg. På grund härav och då en uttrycklig reglering av förevarande spörsmål synes önskvärd förordar jag att bestämmelser intages i förordningen av innebörd, att garantiförbindelse må kunna återställas redan under beskattningsåret efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall. Att garantiförbindelsen skall kunna återställas förutsätter att hela investeringsfonden kan tagas i anspråk för avskrivning. Detta är fallet, då anskaffningskostnaden å det nya fartyget — efter avdrag för tidigare eventuellt åtnjutna avdrag för nedskrivning å leveranskontrakt — motsvarar eller överstiger garantiförbindelsens dubbla summa. Även om anskaffningskostnaden, beräknad på sätt nyss sagts, är lägre bör emellertid enligt min mening garantiförbindelsen kunnat återställas, därest ny garantiförbindelse å det mindre belopp, som därefter erfordras, samtidigt avlämnas till länsstyrelsen.

Det torde vara vanligt att anskaffning av ersättningstonnage sker genom beställning av nya fartyg. Med nuvarande leveranstider hos varven, vilka kan uppgå till 3 å 4 år, under vilken tid beställaren måste inbetala till varvet större delen av det kontraherade priset för det nybyggda fartyget, innebär det en avsevärd ansträngning av beställarens ekonomi att både fullgöra dessa inbetalningar till varvet och samtidigt tillhandahålla banken erforderliga säkerheter för bankgarantin. Även i nu avsedda fall bör öppnas möjlighet att lösgöra deponerade medel genom avlösning av garantiförbindelsen. Efter övervägande av olika på frågans bedömande inverkan omständigheter förordar jag att, om skattskyldig har tecknat kontrakt om nybyggnad av fartyg, som skall levereras inom fondavsättningens giltighetstid, länsstyrelsen må besluta om nedsättning av bankgarantin med ett belopp som motsvarar hälften av vad den skattskyldige styrker sig ha i enlighet med kontraktet inbetalt till varvet. I anslutning härtill bör framhållas, att en avsevärd tid kan komma att förflyta, innan det nya fartyget levereras. Under denna tid skulle i den mån garantibeloppet nedsättes säkerhet saknas för de skatter som kan komma att påföras, därest investeringsfonden trots allt inte skulle tagas i anspråk för sitt ändamål — kontraktet till det under byggnad varande fartyget kan ju t. ex. överlåtas å annan. Med tanke härpå synes en viss försiktighet böra iakttagas vid lämnande av medgivande varom nu är fråga. Medgivande till nedsättning av garantibeloppet torde sålunda icke böra lämnas med mindre länsstyrelsen har skäl antaga, att leveranskontraktet kommer att fullgöras samt att fartyget skall levereras inom sådan tid att fonden kan utnyttjas för avskrivning av detsamma. Om förskotts- eller dellikvid, varom nyss varit tal, sker

redan under beskattningsåret eller i allt fall före den 1 april nästa år, bör skyldigheten att tillhandahålla säkerhet kunna på motsvarande sätt begränsas. Härvid bör länsstyrelsen redan innan garantiförbindelse lämnas, kunna meddela beslut i frågan. Jag förordar, att en bestämmelse av sådan innebörd upptas i 4 §.

Jag får i detta sammanhang anmäla att i en till finansdepartementet den 15 april 1954 inkommen skrivelse *riksskattenämnden* framhållit, att garantiförbindelse, avfattad i enlighet med bestämmelserna i andra stycket av 2 §, torde innebära att banken, så snart fondmedel återförts till beskattning, intill angivet belopp svarade för hela den återstående eller tillkommande skatt, som för ifrågavarande år kunde komma att påföras den skattskyldige, oberoende av i vad mån denna skatteskuld uppkommit i följd av återföringen.

I anledning härav får jag erinra om att företagsbeskattningskommittén i sitt förslag till förordning om särskilda fartygsfonder, vilket förslag ligger till grund för nu gällande förordning i ämnet, behandlat föreliggande spörsmål. Kommittén uttalade att, om endast en del av fondavsättningen återfördes till beskattning, allenast så stor del av garantibeloppet, som motsvarade halva det till beskattning återförda beloppet, kunde utnyttjas för att erhålla täckning för skatt. Behövde garantiförbindelsen inte vid sådan delvis återföring tagas i anspråk, reducerades ändock garantibeloppet med ett belopp motsvarande halva den återförda fondavsättningen. — Kommitténs sålunda gjorda uttalanden har ej mött erinran under vare sig departements- eller riksdagsbehandlingen av lagstiftningen om särskilda fartygsfonder. Då emellertid frågan synes ha vållat tvekan, vill jag inte motsätta mig att uttryckliga bestämmelser av den innebörd kommittén angivit intages i förordningen.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1956 års riksdag att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) *förordning om ändrad lydelse av 1 och 2 §§ förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar; samt*

2) *förordning om ändring i förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Olof Lindberg